

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ศิลปะศึกษาแบบบูรณาการ: ทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ สำหรับครูศิลปะศึกษา

THE CONCEPT OF ARTS INTEGRATED LEARNING MANAGEMENT: VISUAL ART, MUSIC, AND DANCE FOR ARTS TEACHER

ณัฐกาญจน์ อนันทรวัน¹
Nattakarn Anantrawan

บทคัดย่อ

ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระศิลปะศึกษา ประกอบด้วยสาระทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์ โดยการจัดการเรียนรู้ศิลปะศึกษาในโรงเรียนมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ศิลปะศึกษาจึงเป็นวิชาที่มีบทบาทเป็นแกนกลางในการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์กับวิชาอื่นๆ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น เพื่อช่วยแก้ปัญหาในกระบวนการเรียนรู้ ลดความซับซ้อนในเนื้อหาสาระ และสร้างความเข้าใจได้ด้วยตนเอง แต่การที่จะนำศิลปะศึกษาไปบูรณาการกับวิชาอื่น ผู้เรียนต้องมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาศิลปะศึกษา ชาบซึ่งเห็นคุณค่าของทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์อย่างแท้จริงก่อนที่จะนำศิลปะไปใช้ในการบูรณาการกับความรู้อื่น ๆ ไม่เช่นนั้นการนำศิลปะศึกษาไปบูรณาการก็จะไม่เกิดประโยชน์ บทความนี้จึงได้นำเสนอแนวคิดในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาวิชาภายในกลุ่มสาระศิลปะศึกษาเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูศิลปะศึกษานำไปใช้ส่งเสริมให้ผู้เรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์ จากการเชื่อมโยงองค์ประกอบต่างๆของศิลปะแต่ละแขนงเข้าด้วยกันซึ่งก็คือหลักการทางศิลปะ และองค์ประกอบพื้นฐานทางศิลปะ

คำสำคัญ: การบูรณาการ; ศิลปะศึกษา; ทัศนศิลป์; ดนตรี; นาฏศิลป์

Abstract

According to The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008) in part of Arts Education include visual art, music, and dance. The Arts learning management in school aims to develop human being for the students. Hence, the role of arts education is core of learning management by integrated visual art, music, and dance with other subjects such as mathematics, English language, science etc., to solve the problem in the learning process, Simplifying the content, and understanding by oneself. However, for integrated arts with other subjects, the students have to truly understand contents of arts education and appreciate the value of visual art, music, and dance before integrated arts with other knowledge. Otherwise, the integrated arts with other subjects will not benefit. This article proposes the concept of arts integrated learning management to be a guideline for arts teacher to encourage students to achieve the contents of visual arts, music, and dance by linking the artistic disciplines together, which is the principles of art and elements of art.

Keyword: Integration; Arts education; Visual Art; Music; Dance

¹อาจารย์ประจำ สาขาวิชาศิลปะศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

บทนำ

แนวคิดการนำศิลปะศึกษามาช่วยพัฒนาการศึกษาของมนุษย์ และพัฒนาความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความอย่างยาวนาน เนื่องจากทฤษฎีและปรัชญาทางศิลปะศึกษาช่วยนำไปสู่กระบวนการเรียนการสอนให้มีเป้าหมายที่ชัดเจน ศิลปะมีคุณค่าทั้งกับตัวของมันเองและต่อบุคคล ส่งผลกระทบไปยังสังคม การดำรงชีวิต จึงได้มีการนำศิลปะไปบรรจุไว้ในกระบวนการเรียนการสอนในทุกระดับชั้น ตามที่ วิรุณ ตั้งเจริญ (2548) กล่าวว่า ในประเทศไทยมีการนำวิชาศิลปะเข้าไปอยู่ในกลุ่มที่มุ่งพัฒนาบุคลิกภาพ ตั้งแต่หลักสูตรศิลปะศึกษาปี พ.ศ. 2521 ทำให้ศิลปะมีคุณค่าไม่ใช่แค่กิจกรรมที่สร้างผลงานศิลปะอย่างเช่นก่อนหน้า แต่เป็นการสร้างผลทางนามธรรมซึ่งเน้นคุณค่าในการเรียนการสอนศิลปะเพื่อพัฒนาจิตใจให้ผู้เรียนมีรสนิยม ชื่นชมศิลปะเห็นคุณค่าความงามพัฒนาทางกายภาพในด้านการแสดงออก และพัฒนาคุณค่าทางสังคมนั่นคือการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 เสนอแนวการจัดการศึกษามาตรา 23 ว่าการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และการบูรณาการ ตามความเหมาะสมของการศึกษาแต่ละระดับ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

เมื่อก้าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการศิลปะ จะหมายถึงการนำวิชาทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์ไปบูรณาการกับวิชาอื่นๆ Baker (2013) อธิบายถึงความหมายของ การบูรณาการศิลปะ ว่าหมายถึงการเรียนรู้อันเกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้หลัก ได้แก่ คณิตศาสตร์ ภาษา วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ผ่านองค์ความรู้ทางศิลปะแขนงต่าง ๆ คือ การแสดง นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ สอดคล้องกับ Krug and Cohen - Evron (2000) ที่ได้เสนอหลักการการบูรณาการศิลปะศึกษาไว้ 4 ประการคือ

1. ใช้ศิลปะศึกษาเป็นหนทางไปสู่การเรียนรู้วิชาอื่นๆ
2. ให้ศิลปะศึกษาเป็นแกนกลางในการจัดการเรียนการสอน
3. ใช้ศิลปะในการตีความ การคิดวิเคราะห์ หรือเป็นประเด็นในการเรียนรู้วิชาอื่นๆ
4. ให้ผู้เรียนเข้าใจประเด็นต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันผ่านการผสมผสานการ

เรียนศิลปะและวิชาอื่นๆ

เห็นได้ว่าในความเข้าใจเกี่ยวกับการบูรณาการศิลปะและการนำไปปฏิบัติการสอนส่วนใหญ่จะเป็นการนำศิลปะแขนงต่าง ๆ ไปบูรณาการการสอนร่วมกับวิชาอื่น ๆ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชานั้น ๆ มากยิ่งขึ้น ศิลปะศึกษาที่ผ่านมาจึงเป็นเสมือนสื่อการสอนหรือกิจกรรมที่ช่วยในการสอนวิชาหลักในโรงเรียน ผู้เรียนเองเกิดความเข้าใจและซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะอย่างผิวเผิน ในการจัดการเรียนรู้ศิลปะศึกษาในระดับโรงเรียนจึงต้องมีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการภายในกลุ่มวิชาศิลปะศึกษา นั่นคือทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์ เพื่อเป็นการเชื่อมโยงคุณค่าของศิลปะทั้งสามแขนง ลดความซับซ้อนของเนื้อหา ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ ซาบซึ้งเห็นคุณค่าของศิลปะอย่างแท้จริง ดังเช่น ผลการวิจัยของ มนวิธ จำปานิล (2555) ที่ชี้ให้เห็นว่าจุดประสงค์การเรียนศิลปะคือต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานของศิลปะแขนงต่าง ๆ เน้นที่การรับรู้คุณค่าความงาม สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีข้อเสนอนี้ว่า ควรบูรณาการศาสตร์ทั้งทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์ ให้เป็นเนื้อเดียวกัน ให้มีผู้สอนเป็นทีมชุดเดียวกัน มีสื่อการสอนที่ทำให้เกิดการบูรณา

การทางสุนทรียภาพเนื้อหาที่ครบทั้ง 3 ศาสตร์

ซึ่งที่ผ่านมาในบางโรงเรียนได้ริเริ่มมีการจัดการเรียนรู้ศิลปะศึกษาแบบบูรณาการ ดังเช่นที่โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม ตามที่ วิชาวุฒิมพ์ เหล่าวานิช (2557) ได้นำเสนอรูปแบบการสอนศิลปะศึกษาแบบบูรณาการ ศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ ภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเป็นการร่วมมือระหว่างครูสอนศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ ในการจัดกิจกรรมภายใต้หัวข้อ(Theme) เดียวกัน ซึ่งครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้โดยต้องมีความคิดเชิงบวกว่า ศิลปะเป็นวิชาที่มีความสำคัญเท่าเทียมกับวิชาอื่นๆ ที่สำคัญคือต้องมีการสร้างเกณฑ์การประเมินให้น่าเชื่อถือ เนื่องจากการประเมินผลของนักเรียนที่ดีนั้นต้องพิจารณาพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม พัฒนาการทางศิลปะ รสนิยมทางศิลปะ มีการประเมินตามสภาพจริง เนื่องจากสภาพจริงของศิลปะ ดนตรีนาฏศิลป์ นั้นมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของผู้คนในสังคมเป็นอย่างมาก การบูรณาการศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ จัดขึ้นภายใต้สภาพหรือสถานการณ์ที่ให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ ความสามารถและทักษะทางศิลปะ ในสภาพใกล้เคียงกับชีวิตจริงของผู้เรียนอย่างบูรณาการสร้างสรรค์

การจะส่งเสริมผู้เรียนให้มีประสบการณ์ทางศิลปะจนเกิดความซาบซึ้งเห็นคุณค่า สามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบของศิลปะแต่ละแขนงเข้าด้วยกัน บุคคลสำคัญที่จะทำให้สำเร็จได้คือครู ครูที่สอนทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์ จึงควรมีเจตคติที่ดีและถูกต้องเกี่ยวกับการบูรณาการศิลปะศึกษา ที่สำคัญครูต้องมีความรู้ความเข้าใจ สามารถเชื่อมโยงศิลปะแขนงต่าง ๆ ได้ ก่อนที่จะนำไปจัดการเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ทางศิลปะให้กับผู้เรียน ในบทความนี้จึงได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบศิลปะศึกษารบูรณาการ ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการปฏิบัติของนักวิชาการในต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปต่อยอดสำหรับจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สามารถจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์ภายในคาบเรียนเดียวกัน ซึ่งสามารถจัดเป็นโครงการหรือกำหนดเป็นโครงการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน อีกทั้งยังช่วยการลดคาบเรียนตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ (Moderate Class More Knowledge) ของกระทรวงศึกษาธิการ และครูสามารถจัดเป็นกิจกรรมบูรณาการศิลปะศึกษาในช่วงเพิ่มเวลารู้ให้กับนักเรียนที่มีความสนใจในศิลปะได้อีกด้วย

แนวคิดการบูรณาการศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์

ในการพัฒนางานการศิลปะศึกษาเกิดกระแส Arts Education ในช่วงปี 1970s ซึ่งเป็นการนำศิลปะศึกษาเข้าไปสู่หลักสูตรการสอนในโรงเรียนโดยที่ศิลปะศึกษาหมายรวมถึง ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์และการเคลื่อนไหว การแสดง ศิลปะพื้นบ้าน การเขียนสร้างสรรค์ ประติมากรรม การตกแต่งและการออกแบบแฟชั่น งานฝีมือ งานปั้น ภาพยนตร์และวิทยุ และการถ่ายภาพ ซึ่งศิลปะศึกษานี้เป็นส่วนสำคัญของหลักสูตรการศึกษา เนื่องจากศิลปะสามารถบูรณาการไปสู่การเรียนการสอนของเด็กทุกคน (Mark, 1996)

การบูรณาการศิลปะศึกษาได้รับอิทธิพลมาจาก ทฤษฎี Howard Gardner's multiple intelligence theory (Gardner, 2006) ซึ่ง การ์ดเนอร์ เสนอว่า ทฤษฎีทางปัญญานั้นไม่ได้เป็นความสามารถทางด้านเดียว แต่หมายถึงความสามารถทางปัญญาทั้ง 8 ด้านคือปัญญาทางภาษา ดนตรี ตรรกะ-คณิตศาสตร์ การมองเห็น

การเคลื่อนไหวร่างกาย การมีปฏิสัมพันธ์ต่อตนเอง มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และการเข้าใจธรรมชาติ เห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวได้รวมเอาความสามารถทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวหรือนาฏศิลป์ เป็นปัญญาด้านหนึ่งขยายขอบเขตพหุปัญญาไปยังศิลปศึกษาและผลักดันให้มีการออกแบบการเรียนรู้ในโรงเรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาความรู้ โดยที่ผู้เรียนแสดงรูปแบบความรู้ภายในออกมาเป็นความคิดรวบยอด ผ่านการบูรณาการความรู้ทางด้านศิลปศึกษา

ในสหรัฐอเมริกา ให้ความสำคัญกับการสอนแบบบูรณาการมากกว่าศตวรรษ Silverstein (2014) ได้อธิบายหลักการการดำเนินการบูรณาการศิลปะของ The Kennedy Center ที่นิยามการบูรณาการศิลปะว่า คือการบูรณาการศิลปะเป็นเป้าหมายของการสอนให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจผ่านศิลปะ โดยผู้เรียนจะได้เรียนรู้ทั้งความรู้ ทักษะทางศิลปะควบคู่ไปกับความรู้ในวิชาอื่นๆ ผู้เรียนสามารถเลือกใช้วิธีการที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็น การเต้นรำ การแสดง การเขียน การพูด การวาด การร้องเพลง ให้เข้ากับบริบทเนื้อหาที่เรียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ซึ่งจากการสำรวจโรงเรียนกว่า 16 แห่งใน Washington, D.C. ของ The Kennedy Center's Changing Education through the art (CETA) พบว่าครูกว่า 90% ใช้วิธีการบูรณาการศิลปะเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น การที่ผู้เรียนเข้าใจในศิลปะมีความสำคัญมากต่อคุณภาพผลงานของผู้เรียน อีกทั้งยังมีสถาบันการสอนบูรณาการศิลปะภายในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ (Arts Integration Institute) รวมถึงการเปิดหลักสูตรบูรณาการ Integrated Learning Specialist Program (ILSP) (Alliance for Arts Learning Leadership, 2015) เป็นหลักสูตรพัฒนาศิลปะที่สอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (K-12) ครูสอนศิลปะ และผู้บริหารโรงเรียนเพื่อวางแผนการเรียนการสอนทุกวิชาผ่านการบูรณาการศิลปะ มีการวางหลักสูตรและประเมินผลร่วมกัน โปรแกรมนี้กระตุ้นให้เกิดบทบาทใหม่ของศิลปะต่อการศึกษา มีการทำงานร่วมกันในชุมชน โดยมีการจัดหลักสูตรภายใต้การวิจัยของ Project Zero (Harvard's Graduate School of Education) เพื่อผลิตผู้เชี่ยวชาญทางการบูรณาการศิลปะ

เห็นได้ว่าในต่างประเทศให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนและผู้สอนให้มีความเข้าใจในศิลปะก่อนที่จะนำศิลปะไปบูรณาการกับการเรียนรู้อื่น ๆ ดังนั้นการสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการและสร้างประสบการณ์ทางศิลปะ จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากต่อผู้เรียน ดังที่ Mason, Steedly and Thormann (Eds.) กล่าวว่า ด้วยเนื้อหาทางศิลปะที่มีความหลากหลาย การบูรณาการศิลปศึกษาจึงเป็นการใช้ศิลปะเพื่อสร้างประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียน ได้แสดงออกทางความรู้สึกของตนเอง การบูรณาการศิลปะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน และกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมโยงกับบทเรียน ซึ่งแนวคิดการบูรณาการศิลปศึกษามีหลากหลายแนวคิดและรูปแบบ โดยจะนำเสนอต่อไปนี้

1. การบูรณาการศิลปศึกษาแบบวอลดอร์ฟ (Waldorf)

ในประเทศไทยมีการนำหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนของวอลดอร์ฟ โดย ดร. รูดอล์ฟ สไตเนอร์ (Rudolf Steiner) มาใช้จัดการสอนในระดับประถมศึกษา สปีค (2539) นำเสนอรูปแบบการสอนแบบบูรณาการไว้ในหนังสือ “โรงเรียนวอลดอร์ฟ ศิลปะการสอนที่มีชีวิต” ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบวอลดอร์ฟ เน้นพัฒนาผู้เรียนตามช่วงวัย จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน ผ่านกิจกรรมทางศิลปะ เช่นการวาดภาพ การปั้น ภาพพิมพ์ งานฝีมือ การเคลื่อนไหวร่างกาย การละคร การร้องเพลง และเล่นดนตรี จังหวะแบบยูริธมี การ

ศึกษาแบบวอลดอร์ฟมีการลำดับเนื้อหาพัฒนาผู้เรียนตามช่วงวัย เนื้อหาวิชาแกนที่มีความซับซ้อนและยากขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่เดียวกันการเรียนรู้ทางศิลปะก็มีเนื้อหาที่มากขึ้นตามลำดับ กระบวนการสอนแบบวอลดอร์ฟ คือคือบุคคลที่สำคัญมากในการออกแบบหลักสูตร วางแผนการสอน การจัดกิจกรรม การประเมินผู้เรียน ครูคือผู้นำกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย และต้องติดตามผู้เรียนไปในทุกระดับชั้น เพราะตามหลักการของวอลดอร์ฟ ครูต้องเลื่อนชั้นตามผู้เรียนจนจบชั้นประถมศึกษา เด็กต้องรู้จักครูประจำชั้นดีเหมือนรู้จักพ่อแม่ การเปลี่ยนครูบ่อยๆไม่เกิดผลดีกับเด็ก นอกจากนี้ครูยังต้องเข้าใจอารมณ์ของผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์และมีความเข้าใจผู้เรียนมีความฉลาดและอดทน ต้องทำได้มากกว่าการสอน นั่นคือต้องเป็นนักบำบัดไปด้วย บำบัดทั้งตนเองและผู้เรียน ต้องสามารถพลิกแพลงสถานการณ์ด้วยเซอร์วิญญาของตนเอง คำหนึ่งถึงชีวิต ความงาม และความบริบูรณ์ของผู้เรียน ที่สำคัญครูต้องพัฒนาตัวเองไม่หยุดยั้ง และทำเด็กต้องพัฒนาความสามารถทางศิลปะ ดนตรีและการเคลื่อนไหวไปพร้อมๆกัน โดยมีครูเป็นผู้ขับเคลื่อนให้เกิดการบูรณาการการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. โปรแกรมการบูรณาการศิลปะของ The John F. Kennedy Center

Silverstein (2014) ได้ศึกษาและนำเสนอเกี่ยวกับการบูรณาการศิลปะ อย่างครอบคลุมทั้งหลักการและเหตุผล แนวทาง กิจกรรมการบูรณาการ ซึ่งแนวคิดของการบูรณาการศิลปะในปัจจุบันไม่ใช่เรื่องใหม่ ทั้งยังมีความสนใจมากขึ้น มีการเพิ่มจำนวนโปรแกรมและโรงเรียนที่มุ่งเน้นการบูรณาการศิลปะ ซึ่งการบูรณาการศิลปะมีสองเหตุผลหลักคือ

1) การบูรณาการศิลปะในภาคปฏิบัติมีความสอดคล้องกับวิธีการที่นักเรียนได้

เรียนรู้ทฤษฎี นำความรู้มาใช้งานและสร้างประสบการณ์ที่ มุ่งเน้นไปที่การแก้ปัญหา ที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมจากประสบการณ์ที่สร้างขึ้นเอง โดยธรรมชาติการบูรณาการศิลปะ คือทำให้ผู้เรียนเข้าใจสังคม มีการทำงานร่วมกัน เพราะศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ หรือวรรณกรรมคือรูปแบบการทำงานร่วมกัน อีกทั้งการบูรณาการศิลปะยังเป็นการฝึกให้ผู้เรียนแก้ปัญหา เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2) การบูรณาการศิลปะเป็นการช่วยให้ครูมีความพอใจในอาชีพมากขึ้นเนื่องจาก

เป็นการกระตุ้นครูให้หลุดพ้นจากความน่าเบื่อหน่ายของการสอนตามทฤษฎีและตำราเดิมๆ ครูที่ใช้โปรแกรมการสอนแบบบูรณาการศิลปะ มีความตื่นเต้นที่จะได้เจอเรื่องราวใหม่ๆในทุกวัน เห็นความร่วมมือและการมีส่วนร่วมภายในห้องเรียน การบูรณาการศิลปะสามารถเปลี่ยนวัฒนธรรมในห้องเรียน เพราะนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการสนทนา มีการแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างครูและนักเรียน ช่วยให้ครูกลับไปมีความสุขกับการสอน

Silverstein ยังได้นำเสนอ ภาพรวมขององค์ประกอบหลักในความแตกต่างการเรียนการสอน ใน 3 ประเด็นคือ 1) ความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ เนื้อหา 2) กระบวนการและผลผลิต และ 3) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ซึ่งการบูรณาการศิลปะจะช่วยให้นักเรียนสร้างความเข้าใจ รักษาความเข้าใจเหล่านั้นและทำให้เกิดการเชื่อมต่อกับชีวิตของตัวเองอย่างมีความหมาย การบูรณาการเป็นการนำเสนอรูปแบบของระบบสัญลักษณ์และภาษา ซึ่งเป็นทางเลือกในการเข้าถึงข้อมูล มีเนื้อหาที่นำภาษามาใช้กับสัญลักษณ์ทางศิลปะ เช่นองค์ประกอบศิลป์ เส้น สี รูปร่าง พื้นผิว มาบูรณาการภาษากับกายภาพที่เป็นแกนของการแสดงละคร ภาษากับการเคลื่อนไหวที่

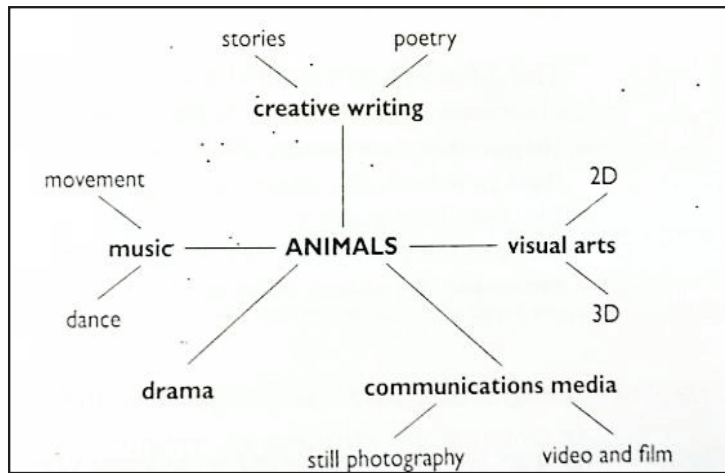
เป็นพื้นฐานทางนาฏศิลป์ ภาษากับจังหวะทำนองเพลง ผู้เรียนจะเลือกการเรียนรู้ภาษา กับศิลปะตามแบบที่เลือกเอง เพื่อให้เกิดรูปแบบการเรียนรู้ใหม่ๆ ศิลปะยังทำให้เห็นถึงรูปแบบวิธีการเรียนรู้ (ทางทัศนศิลป์ โสตศิลป์ และการเคลื่อนไหว) และปัญญา (เช่น การเคลื่อนไหวร่างกาย การใช้พื้นที่ การมองเห็นและดนตรี) ตัวอย่าง เช่น การแสดงละครสื่อสารผ่านทางสายตา การได้ยินและการเคลื่อนไหว ทำให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างบุคคลอื่นและตนเอง และปัญญาด้านภาษา การเดินรำสื่อสารผ่านการรับรู้ทางการมองเห็น การได้ยิน (เช่น การฟังเพลง) และการเคลื่อนไหว เป็นต้น

นอกเหนือจากการมุ่งเน้นไปที่ความเชื่อในการเรียน กระบวนการเรียนรู้และผลผลิต สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ก็มีความสำคัญต่อการเรียนแบบบูรณาการ ช่วยสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม รู้สึกปลอดภัย ให้ความเคารพต่อตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูผู้สอนได้เรียนรู้ธรรมชาติของผู้เรียน ห้องเรียนแบบบูรณาการศิลปะ เป็นห้องเรียนที่เต็มไปด้วยชีวิตชีวา มีแบบแผน ครูต้องให้ความสำคัญกับการจัดห้องเรียน มีความยืดหยุ่น วัสดุอุปกรณ์ภายในห้องเรียนสามารถเคลื่อนย้ายได้ เพื่อกิจกรรมทางศิลปะ เช่นการเคลื่อนไหวการแสดงละคร ห้องเรียนสะท้อนให้เห็นถึงการมุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางกับกระบวนการความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ผ่านผลผลิตที่พวกเขาได้สร้างขึ้น

3. การบูรณาการศิลปศึกษาผ่านหลักสูตรการสอนศิลปะในโรงเรียน โดยการบูรณาการการเรียนรู้

Kear and Callaway (2000) ได้พัฒนาหลักสูตรการสอนศิลปะในโรงเรียนโดยการบูรณาการการเรียนรู้ แนะนำว่าครูผู้สอนศิลปะในโรงเรียนต้องมีความรู้และทักษะในการบูรณาการศิลปะ ซึ่งที่ผ่านมามี โดยเฉพาะครูในระดับประถมศึกษา มักจะขาดความรู้และทักษะ รวมถึงขาดความมั่นใจ จึงต้องฝึกฝนปฏิบัติให้เกิดความชำนาญ สามารถสร้างกิจกรรมพัฒนาหลักสูตรได้ หลักสูตรศิลปศึกษา (Arts Education) ในโรงเรียนประถมศึกษาสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่าศิลปะในที่นี้คืออะไร ซึ่งมีความแตกต่างระหว่างศิลปะประเภทต่างๆ เช่น ดนตรีและศิลปะแยกออกจากกัน การแสดงเป็นสื่อการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของวิชาภาษาอังกฤษ และการเคลื่อนไหวและนาฏศิลป์อยู่ในวิชาพลศึกษา ซึ่ง Kear and Callaway เน้นย้ำว่า ศิลปะเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้วิชาต่างๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างทักษะความรู้ เสริมสร้างประสบการณ์ มีความเข้าใจความเป็นไปของโลก โดยการนำศิลปะมาประยุกต์ใช้กับหลักสูตร เพื่ออธิบายองค์ความรู้ สร้างสรรค์และเพื่อแสดงออกถึงสุนทรียภาพในตัวผู้เรียน นอกจากนี้ศิลปะยังเป็นสิ่งเชื่อมโยงการเรียนรู้วัฒนธรรมในสังคม

ในการสอนศิลปะมุ่งเน้นไปที่ด้านจิตใจ การให้ผู้เรียนพิจารณาถึงที่มาของศิลปะรูปแบบต่างๆ (Input) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์งานออกมาได้ (Output) ตัวอย่างเช่น ทัศนศิลป์ ในด้าน Input ให้ผู้เรียนศึกษาภาพถ่ายสังเกตความเหมือนหรือต่างของสัตว์ต่างๆ จัดจำด้วยการสังเกตภาพ ดูวิดีโอค้นหาข้อมูลภาพถ่ายและเรื่องราวในหนังสือ ส่วน Output คือให้ผู้เรียนวาดภาพสัตว์จากการสังเกต ปั้น ทำหุ่น รูปสัตว์ เป็นต้น ในหลักสูตรกำหนดให้ผู้เรียนสังเกตและวาดภาพสัตว์ต่างๆ การเขียนสร้างสรรค์และการเดินรำ แต่ครูไม่ต้องสอนวิธีการเขียนบทประพันธ์หรือสร้างสรรค์ดนตรี เพียงให้ผู้เรียนนำเสนอความคิดกับครูในชั้นเรียน จากนั้นครูต้องคอยช่วยเหลือในการจัดลำดับความสำคัญในการทำงาน ดังตัวอย่างกระบวนการบูรณาการศิลปะในแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกระบวนการบูรณาการศิลปะ
ที่มา: Kear and Callaway (2000)

จากการนำเสนอรูปแบบการสอนบูรณาการศิลปะของ Kear and Callaway เห็นได้ว่ามีแนวคิดการบูรณาการเน้นการแสดงออกทางศิลปะที่หลากหลาย กับนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยมีประเด็นที่เป็นเรื่องใกล้ตัว ฝึกทักษะให้เกิดประสบการณ์จริง โดยที่ครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

4. การบูรณาการศิลปะศึกษาตามทฤษฎีการสอนของ Orff Schulwerk

รูปแบบการสอนของ Orff คือการดึงศักยภาพทางอารมณ์ ความเป็นตัวตนออกมาผ่าน พื้นฐานของการฟังเพลง ร้องเพลง เล่นเครื่องดนตรีและเคลื่อนไหว เต็มร่าในห้องเรียน ซึ่ง Lopez-lbor (2011) ได้นำเสนอกิจกรรมการบูรณาการศิลปะศึกษาตามแนวคิดของ Orff เพื่อใช้กับผู้เรียนระดับก่อนวัยเรียนจนถึงมัธยมศึกษา โดยอธิบายว่า ทักษะศิลปะและการแสดงสะท้อนถึงอารมณ์ความรู้สึกในด้านการรับรู้ ผู้เรียนสามารถเคลื่อนไหวได้จากการฟังหรือจากการมองศิลปะอย่างง่าย ๆ สามารถสร้างสรรค์ศิลปะแต่ละอย่างและรวมมันเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อที่จะค้นหารูปแบบขององค์ประกอบ โดยที่ดนตรีคือศิลปะในการฟังเสียง ทำนอง จังหวะและรูปแบบและน้ำเสียง ทักษะศิลปะเกิดจากองค์ประกอบของสี รูปทรง การออกแบบ พื้นผิว ในขณะที่ นาฏศิลป์และภาษามีองค์ประกอบร่วมกันกับดนตรีและศิลปะ

การจัดกิจกรรมบูรณาการศิลปะศึกษาตามที่ Lopez-lbor นำเสนอ ใช้รูปแบบการกำหนด หัวข้อ (Theme) หลักโดยจัดกิจกรรมร้องเพลง เคลื่อนไหว การใช้ภาษา การแสดง และทักษะศิลปะให้มีความสัมพันธ์กัน โดยกิจกรรมสามารถนำเสนอออกมาในรูปแบบเกม เพื่อให้ผู้เรียนสนุกสนาน และสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมบูรณาการนี้จะทำให้ผู้เรียนพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จากการเคลื่อนไหวอย่างอิสระและสมดุล พัฒนาสติปัญญาในการคิด แก้ปัญหา สร้างสรรค์ พัฒนาอารมณ์ การรับรู้ตามธรรมชาติ การรับรู้ทางสุนทรีย์ และพัฒนาด้านสังคม คือการทำกิจกรรมศิลปะร่วมกัน ซึ่งมีความคล้ายกับรูปแบบการบูรณาการศิลปะศึกษาของ Kear and Callaway (2000) แต่ตามปรัชญาของ Orff ตระหนักถึงการปฏิบัติในรูปแบบที่นักดนตรีมาเต็มร่า นักเต้นรำมาวาดรูป ศิลปินมาร้องเพลง โดยมีแนวคิดว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในงานของเด็กคือการสร้างประสบการณ์

โดยให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานอย่างศิลปะ เป็นต้นว่า ให้ผู้เรียนได้มองดูภาพ คิดตั้งคำถาม ใช้ความคิด แสดงความรู้สึก สร้างสถานการณ์ หาคำตอบ เชื่อมโยงกับตัวเองและสิ่งต่างๆรอบตัว และเชื่อมโยงกับดนตรี นาฏศิลป์ ผ่านการจินตนาการอารมณ์ความรู้สึกเช่นว่าเห็นภาพนี้แล้วนึกถึงเสียงอะไร จะเดินแบบไหน และแต่งเป็นเรื่องเล่าจากภาพซึ่งเป็นการเชื่อมโยงด้านภาษา โดยกิจกรรมแบบนี้มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยน จัดการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ช่างซึ่ง ชื่นชมและเกิดสุนทรียภาพโดยธรรมชาติ

5. การบูรณาการศิลปะศึกษาตามแนวคิดของ Kandinsky

จากที่นำเสนอมาเป็นการแสดงให้เห็นแนวคิดในการจัดการเรียนรู้รวมถึงหลักสูตรที่นำศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ รวมถึงวรรณกรรมมาบูรณาการ ให้เกิดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในชั้นเรียน เมื่อย้อนกลับไปในอดีต การนำศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์มาบูรณาการมีมาตั้งแต่ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 จิตรกรชาวรัสเซีย Kandinsky (1947) ได้พัฒนารูปแบบการสร้างงานศิลปะจากความประทับใจในศิลปะแบบ Impressionism มาเป็นการ สะท้อนอารมณ์ของสีที่มีความหมายมาใช้แทนรูปทรงที่แท้จริงเกิดเป็นศิลปะแบบนามธรรม (Abstract art) โดยกระบวนการสร้างงานของ Kandinsky มีรูปแบบที่ผสมผสานอารมณ์ความรู้สึกของศิลปะ กับดนตรีคลาสสิก และการเคลื่อนไหวแบบการแสดงบัลเลต์หรือโอเปร่า

Kandinsky เชื่อว่าศิลปะทุกแขนงมีภาษาและขอบเขตเป็นของตัวเอง มีลักษณะเฉพาะ โดยเชื่อว่า ไม่มีใครที่ไม่มีความสามารถในการรับรู้ศิลปะ การวาดภาพของ Kandinsky มี 3 องค์ประกอบที่ถูกนำมาใช้ แสดงความหมายภายนอกแต่ให้คุณค่าภายใน นั่นคือ 1) เสียงของดนตรีและการเคลื่อนไหวของเสียง 2) รูปร่างทางจิตวิญญาณของเสียงและการเคลื่อนไหวที่แสดงออกมาโดยมนุษย์และวัตถุ 3) โทนของสี และการเคลื่อนไหวของสี ในข้อแรกนั้นหมายถึงเสียงดนตรี ข้อที่สองคือการแสดงการเคลื่อนไหวที่เกิดจากความรู้สึกของเสียงที่ใช้อารมณ์ภายในทางดนตรีผลักดันออกมาเป็นการแสดง อันหมายถึงการแสดงเช่น บัลเลต์ โอเปร่า การแสดงละครเป็นต้น และข้อสุดท้าย สีคือพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างงานศิลปะ (Schoenberg, 1984)

ในส่วนของการเชื่อมโยง ทศนศิลป์ร่วมกันดนตรีและนาฏศิลป์ Kandinsky (1947) อธิบายเกี่ยวกับ ทฤษฎีทางจิตวิญญาณของสีในการสร้างงานศิลปะว่า สีเปรียบเสมือนคีย์เปียโนแต่ละตัวโน้ต ที่เปล่งออกมา เป็นเสียงดนตรี มีโทนเสียงที่แสดงอารมณ์เช่นเดียวกับสี ดังนั้นทฤษฎีของ Kandinsky ถูกนำมาใช้ในการสอน ดนตรีและศิลปะรูปแบบใหม่ เพราะเป็นการผสมผสานทั้งดนตรีและศิลปะเข้าไว้ด้วยกัน โดยที่เสียงดนตรีถือเป็นต้นกำเนิดของศิลปะนามธรรมเพราะศิลปินไม่ได้ฝึกฝนแค่การมอง แต่ต้องใช้จิตวิญญาณในการ สร้างงานศิลปะ มองให้เห็นถึงสีที่มีอยู่จริงตามธรรมชาติ นอกจากนี้ในการสร้างผลงานนามธรรม “นาฏศิลป์ สมัยใหม่” ก็ถือเป็นสื่อกลางในการแสดงออกทางอารมณ์ได้ดีที่สุด ที่ต้องเป็นนาฏศิลป์สมัยใหม่นั้นเพราะ นาฏศิลป์แบบพื้นบ้านดั้งเดิมเป็นเรื่องของเพศ มีองค์ประกอบที่เป็นเรื่องของชนชาติศาสนา แต่ในปัจจุบัน นาฏศิลป์จะเป็นศิลปะมีการแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งการจัดองค์ประกอบของนาฏศิลป์การแสดง สมัยใหม่ต้องประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลักคือ 1) การเคลื่อนไหวของดนตรี 2) การเคลื่อนไหวของภาพ 3) การเคลื่อนไหวของการแสดงนาฏศิลป์ซึ่งการเคลื่อนไหวของดนตรีและภาพ จะนำไปสู่การเคลื่อนไหวทางร่างกาย เพราะการเต้นรำนั้นต้องใช้อารมณ์ภายในจากท่วงทำนองดนตรีและสีสันทออกมาเป็นการแสดงบนเวที ในทาง กลับกันการแสดงนาฏศิลป์มีองค์ประกอบทั้งทางด้านเสียงเพลง ท่วงท่าจังหวะลีลาของนักแสดง จึงสามารถ

แปลออกมาเป็นสีและรูปทรง ทางศิลปะได้

จากแนวคิดของ Kandinsky ทำให้เห็นได้ว่า ทั้งทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์เป็นศาสตร์ที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ทั้งยังมีความเกี่ยวข้องกันอย่างผสมผสานกลมกลืนเพื่อจะทำให้เกิดความเข้าใจ และสร้างสรรค์ผลงานศิลปะให้ออกมาได้อย่างสมบูรณ์

แนวทางการจัดการเรียนรู้ศิลปะศึกษาแบบบูรณาการ

ในการเชื่อมโยงเนื้อหาของศิลปะแต่ละแขนง มีแกนหลักสำคัญคือ สัญลักษณ์ของศิลปะแต่ละแขนง ซึ่งสัญลักษณ์ทางทัศนศิลป์คือ การรับรู้ทางทัศน์หรือการมองเห็น สัญลักษณ์ทางดนตรีคือคุณภาพของเสียง รับรู้ได้ด้วยการฟัง และสัญลักษณ์ทางนาฏศิลป์คือระบบการเคลื่อนไหวอย่างมีแบบแผนรับรู้ได้ด้วยการมองเห็นและการฟัง ซึ่งสัญลักษณ์ทำให้เกิดกระบวนการรับรู้ทางศิลปะ และเรียนรู้ที่จะเชื่อมโยงศิลปะทั้ง 3 แขนง ซึ่งต่างมี หลักการทางศิลปะ (Principles of Art) ได้แก่ จุด (Point) เส้น (Line) รูปร่าง และรูปทรง (Shape and Form) ลักษณะผิว (Texture) ส่วนสัดส่วน (Proportion) สี (Color) น้ำหนักหรือค่าความอ่อนแก่ (Tone) แสง และเงา (Light and Shade) และ ที่ว่าง (Space) ที่สามารถเทียบเคียงและผูกโยงกันได้ และมีโครงสร้าง องค์ประกอบ พื้นฐานทางศิลปะ (Elements of Art) คือ การทำซ้ำ (Repetition) จังหวะ (Rhythm) ลวดลาย (Pattern) การลดหลั่น หรือการแปรเปลี่ยน (Gradation) ทิศทาง และการเคลื่อนไหว (Direction and Movement) ความกลมกลืน (Harmony) การตัดกัน (Contrast) ดุลยภาพ (Balance) และ เอกภาพ (Unity) ที่ใช้ร่วมกันสอดคล้องกับแนวคิด และทฤษฎีด้านการเรียนการสอนเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์และศิลปะวิจารณ์ของ มะลิจิตร เอื้ออานันท์ (2543) ที่ชี้ให้เห็นว่าศิลปะแต่ละสาขาสามารถนำมาบูรณาการร่วมกันได้โดยผ่านสุนทรียะ ซึ่งสุนทรียะในสาขาดนตรี และนาฏศิลป์มีส่วนคล้ายคลึงกันกับด้านทัศนศิลป์ ดังที่นำเสนอในตารางที่ 1 ดังนี้

ที่นำเสนอข้างต้นยังสอดคล้องกับมโนทัศน์การสร้างสุนทรียะของ กำจร สุนพงษ์ศรี (2556) ที่สรุปไว้ว่า จุดมุ่งหมายสูงสุดของศิลปะทุกสาขาล้วนมีหลักการทางสุนทรียศาสตร์และปรัชญาาร่วมกัน อันได้แก่ ศิลปะธาตุ (Art Element) และสุนทรียธาตุ (Aesthetic Element)

โดยรูปแบบการบูรณาการศิลปะศึกษาที่เหมาะสม คือการบูรณาการเนื้อหาความรู้ภายในหัวเรื่องเดียวกัน(Theme) ซึ่งในที่นี้ขอยกตัวอย่างการบูรณาการศิลปะภายใต้หัวข้อทางศิลปวัฒนธรรมอาเซียนในสาระการเรียนรู้ศิลปะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยมตามที่ วิชฎาลัมพ์ เหล่าวานิช (2557) ได้นำเสนอไว้ สรุปเป็นแนวทางการบูรณาการได้ดังนี้

1. หลักการบูรณาการศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ของ ต้องจัดขึ้นภายใต้สภาพหรือ

สถานการณ์ที่ให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ ความสามารถและทักษะทางศิลปะ ในสภาพใกล้เคียงกับชีวิตจริงของผู้เรียนอย่างบูรณาการสร้างสรรค์

2. วางแผนร่วมกันบูรณาการทั้ง3สาระคือ ทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์ จากนั้น

กำหนดหัวเรื่องหลักในการสอนร่วมกัน เช่น ปีการศึกษา 2556 อาจารย์ผู้สอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ได้กำหนดแนวคิดหลัก คือ หนึ่งวิถีชีวิตหนึ่งอัตลักษณ์ หนึ่งประชาคม เพื่อแสดงถึงประสบการณ์และมุมมองเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน โดย สาระดนตรีจะเตรียมการสอนเกี่ยวกับกรร้องเพลงประสานเสียงของ

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบจุดร่วมของมโนทัศน์ของทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์

ทัศนศิลป์	ดนตรี	นาฏศิลป์
Movement การเคลื่อนไหวทางสายตาจากองค์ประกอบของภาพ เช่น เส้น รูปร่าง น้ำหนัก สี ทิศทาง	Consistency and mobility ความนิ่งและความเคลื่อนไหว การสอดประสานในบทเพลง	Movement/Kinesthetic การเต้นรำเป็นระบบของการเคลื่อนไหวอย่างมีแบบแผน
Conflict/Contrast ความขัดแย้ง เช่นการใช้สีคู่ตรงข้าม	Rhythm /Alternation การสลับสับเปลี่ยน ท่วงทำนอง จังหวะลีลา ช้า-เร็ว	Speed ความช้าเร็วในการเคลื่อนไหวและท่าเต้นรำ
Value ระดับความสว่างของสี ความเข้ม อ่อนของสี	Clarity ความชัดเจน /Intention ความเข้ม ของคุณภาพเสียงเชิงโดด (เสียงแท้จากเครื่องดนตรีที่ได้รับการปรุงแต่ง) และเชิงซ้อน(เสียงโดดที่เกิดจากเทคนิคของผู้บรรเลง)	Value/Intention ความเข้มข้นเป็นคุณสมบัติของการเคลื่อนไหวทางกายภาพ เห็นได้จากการเคลื่อนไหวของผู้เต้น
Unity/Harmony การจัดองค์ประกอบภาพให้มีความเป็นอันหนึ่งเดียวกัน ความกลมกลืนการผสมผสานของสัดส่วน	Unity/Harmony การนำคุณภาวะของเสียงหลายเสียง ประกอบเข้าด้วยกัน มีการสอดประสานกัน	Unity จังหวะลีลาการเคลื่อนไหวในบริเวณว่าง แสดงออกอย่างมีคุณภาพ ใช้แนวคิดเชิงนามธรรม

ชาติอาเซียน สาธิตนาฏศิลป์สอนเกี่ยวกับนาฏศิลป์อาเซียน และสาระทัศนศิลป์ เป็นการสอนให้นักเรียนใช้ฉากหรืออุปกรณ์การแสดง โดยใช้พื้นฐานการวาดภาพพระบายสี การจัดองค์ประกอบ โครงสร้างทางประติมากรรมและสถาปัตยกรรมไทย และสรุปผลงานเป็นการจัดแสดงโชว์เกี่ยวกับอาเซียน โดยมีการร้องเพลง ออกแบบท่าเต้น และออกแบบฉากประกอบการแสดง

3. สร้างประสบการณ์จริงให้กับนักเรียนพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์และรู้จัก

การบูรณาการ การประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างเหมาะสมจากสถานการณ์จริง เช่น พิธีไหว้ครูนาฏศิลป์ ดนตรีไทย การจัดการแสดงดนตรี ศิลปะต่างๆ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประสบการณ์การทำงานด้วยตัวเอง และได้แสดงความรู้ความสามารถทางศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ มากกว่ามุ่งเน้นการทดสอบแบบทั่วไป

4. การประเมินผลการเรียนรู้เป็นการมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้

สอดคล้องหลักสูตร โดยครูมีการประเมินจากสภาพจริงด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินการปฏิบัติงาน และการประเมินแฟ้มผลงาน ซึ่งวิธีการประเมินตามสภาพจริงเป็นการเปลี่ยนบทบาทของผู้

เรียนจากที่เป็นผู้รับการทดสอบไปเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยตรง ตั้งแต่การออกแบบกิจกรรม การวางแผนงานร่วมกัน ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ความสามารถทางศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ มากกว่ามุ่งเน้นการทดสอบตามประเพณีนิยม อีกทั้งกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในกระบวนการประเมินผลนั้นยังมีความใกล้เคียงกับสถานการณ์ในชีวิตจริง

สรุป

จากการศึกษาแนวคิดการบูรณาการศิลปะร่วมกับดนตรีและนาฏศิลป์ สรุปได้ว่าครูสอนทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์ต้องมีความเข้าใจในบริบทเนื้อหาวิชาของกันและกัน สามารถวิเคราะห์ เชื่อมโยงเนื้อหาสาระ ความสำคัญของทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์เข้าเป็นเนื้อเดียวกัน โดยนำแนวทางการบูรณาการศิลปะศึกษาที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน วางแผนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกการเชื่อมโยงศิลปะแขนงต่างๆภายใต้หัวข้อเดียวกันตามที่ครูกำหนดให้มีการทำงานร่วมกัน กำหนดให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง เกิดประสบการณ์การเรียนรู้และสามารถเกิดความเข้าใจและซาบซึ้งในศิลปะทั้ง 3 แขนงได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้การบูรณาการศิลปะศึกษาเป็นเครื่องมือในการช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ทักษะและประสบการณ์ทางศิลปะให้กับผู้เรียนในทุกระดับชั้น ช่วยพัฒนาด้านสุนทรียะของผู้เรียนและความสามารถในการเชื่อมโยงศิลปะแต่ละศาสตร์เข้าด้วยกันในบริบททางศิลปะศึกษา ฝึกให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ นำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน แก้ปัญหาและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามแนวคิด Constructivism เมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจ ตระหนักเห็นคุณค่าของศิลปะทุกแขนง ก็จะสามารถนำศิลปะศึกษาไปบูรณาการร่วมกับวิชาอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ศิลปะจึงได้ชื่อว่าเป็นวิชาที่ส่งเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้กับผู้เรียนอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- กำจร สุนพงษ์ศรี. (2556). **สุนทรียศาสตร์ หลักปรัชญา ทฤษฎี ศิลปวิจารณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- มนวัช จำปานิล. (2556). **แนวทางการสอนรายวิชาด้านสุนทรียศาสตร์ในบริบทของทัศนศิลป์และดนตรี สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2543). **การเรียนการสอนและประสบการณ์ด้านสุนทรียภาพและศิลปวิจารณ์**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วิษณุวัฒน์ เหล่าวานิช. (2557). **“การประเมินผลศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ แบบบูรณาการและตามสภาพจริง”** ผ่านกิจกรรมวัดประเมินผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ใน เอกสารประกอบการบรรยาย งานมหกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู ครั้งที่ 7 วันที่ 15 ตุลาคม 2557.

- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2548). **ทัศนศิลป์ศึกษา**. กรุงเทพฯ: อีแอนด์ไอคิว.
- สปีอค, มาร์เจอรี. (2539). **โรงเรียนวอลดอร์ฟ ศิลปะการสอนที่มีชีวิต** แปลโดย จันทร์เพ็ญ พันธุ์โอสถ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถานแสงอรุณ
- Alliance for Arts Learning Leadership. (2015). **Integrated Learning Specialist Program**. Retrieved from <http://www.artiseducation.org/what-we-do/our-programs/integrated-learning-specialist-program>
- Baker, D. (2013). **Art Integration and Cognitive Development**. *Journal for Learning through the Arts*, 9(1), 1-14.
- Berghoff, B., Borgmann, C.B. and Parr, N. C. (2005). **Arts Together**. Reston, Va: The Association.
- Gardner, H. (2006). **Multiple intelligences: new horizons**. New York: BasicBooks
- Kear, M. and Callaway, G. (2000). **Improving teaching and learning in the arts**. New York : Falmer Press.
- Kandinsky, W. (1947). **Concerning the spiritual in art: an painting in particular 1912**. New York: Wittenborn.
- Krug, D.H. & Cohen - Evron, N. (2000). **Curriculum integration positions and community in an ESL class**. *English Journal*, 90(5), 66-74
- Lopez-Ibor, S. (2011). **Blue Is The Sea: Music, Dance & Visual Arts**. California, USA: Pentatonic.
- Mark, M.L. (1996). **Contemporary Music Education**. Third edition. Belmont CA: Wadsworth/Thomson Learning.
- Mason, C., Steedly, K. and Thormann, M. (Eds). **Arts Integration: how do the arts impact social cognitive and academic skills?**. Retrieved from www.kennedycenter.org/.../tec_vsa_article_092105.pdf
- Schoenberg, A. (1984). **Arnold Schoenberg, Wassily Kandinsky: letters, pictures, and documents**. (Hahl-Koch, Jelena, Edited, John C. Crawford, Trans.). London : Faber & Faber. (Original work published 1874-1951).
- Silverstein, L.B. (2014). **What is Arts Integration? Explore the Kennedy Center's comprehensive definition**. Retrieved from <https://artsedge.kennedy-center.org/educators/how-to/arts-integration/what-is-arts-integration#explore-the-definition>
- Silverstein, L.B. (2014). **Arts Integration**. Retrieved from <https://artsedge.kennedy-center.org/educators/how-to/series/arts-integration/arts-integration>